

ELS MAPES DE PATRIMONI CULTURAL, UNA EINA DE CONEIXEMENT I GESTIÓ DEL PATRIMONI ARQUEOLÒGIC. ELS CASOS DEL MARESME I EL VALLÈS ORIENTAL

Pedro Barbado Mariscal i F. Xavier Menéndez Pablo
Oficina del Patrimoni Cultural. Diputació de Barcelona

RESUM

El programa de Mapes del Patrimoni Cultural que duu a terme l'Oficina de Patrimoni Cultural de la Diputació de Barcelona consisteix en l'elaboració, en cada municipi, d'un inventari exhaustiu de tots els elements del patrimoni cultural i natural local. Aquesta comunicació pretén donar a conèixer, a més del programa mateix, els mapes dels municipis de les comarques del Maresme i del Vallès Oriental que ja s'han fet (un 36,6%, 11 de 30 municipis, i un 46,1%, 18 de 39 municipis, respectivament), fent un èmfasi especial en les seves especificacions pel que fa al patrimoni arqueològic. Els mapes, per tant, no només recullen com a tipologia específica els jaciments arqueològics (partint, com no podia ser d'altra manera, de les cartes arqueològiques de la Generalitat), sinó també els objectes singulars o les col·leccions arqueològiques rellevants procedents del municipi, de titularitat pública o privada, estiguin dins o fora del terme.

Paraules clau:

Mapes del Patrimoni Cultural, Diputació de Barcelona, inventari, jaciments arqueològics, col·leccions arqueològiques, gestió del patrimoni cultural

RESUMEN

El programa de Mapas del Patrimoni Cultural que realiza la Oficina de Patrimoni Cultural de la Diputació de Barcelona consiste en la elaboración, en cada municipio, de un inventario exhaustivo de todos los elementos del patrimonio cultural y natural local. La presente comunicación pretende dar a conocer, además del propio programa, los mapas de los municipios de las comarcas de El Maresme i El Vallès Oriental que ya han sido realizados (un 36,6%, 11 de 30 municipios, y un 46,1%, 18 de 39 municipios, respectivamente), haciendo especial énfasis en sus especificaciones en cuanto al patrimonio arqueológico. Los mapas, en consecuencia, no solo incluyen como tipología específica los yacimientos arqueológicos (partiendo, como no podía ser de otro modo, de las cartas arqueológicas de la Generalitat), sino también los objetos singulares o las colecciones arqueológicas relevantes procedentes del municipio, de titularidad pública o privada, estén dentro o fuera del término municipal.

Palabras clave:

Mapas del Patrimonio Cultural, Diputación de Barcelona, inventario, yacimientos arqueológicos, colecciones arqueológicas, gestión del patrimonio cultural

INTRODUCCIÓ

Amb aquesta comunicació, pretenem donar a conèixer, en primer lloc, el programa de Mapes del Patrimoni Cultural de la Diputació de Barcelona, i en segon lloc, presentar els mapes dels municipis de les comarques del Maresme i del Vallès Oriental que ja s'han fet, posant l'èmfasi en les seves especificacions pel que fa al patrimoni arqueològic. Els mapes no només recullen com a tipologia específica els jaciments arqueològics (partint, com no podia ser d'altra manera, de les cartes arqueològiques de la Generalitat), sinó que també inclouen els objectes singulars o les col·leccions arqueològiques rellevants del municipi, de titularitat pública o privada, que s'hagin detectat i estiguin dins o fora del terme.

ELS MAPES DEL PATRIMONI CULTURAL

Des de l'any 1999, l'Oficina de Patrimoni Cultural (OPC) de la Diputació de Barcelona (DIBA) desenvolupa el programa de Mapes del Patrimoni Cultural, destinat als municipis de la província de Barcelona que ho sol·liciten. La realització dels Mapes del Patrimoni Cultural té per objectiu la recollida exhaustiva de dades sobre el patrimoni cultural i natural d'un municipi concret i la seva valoració, permetent establir mesures per a la seva protecció i conservació, així com la planificació de la seva protecció i rendibilització social. Els inventaris consisteixen en l'elaboració exhaustiva de les corresponents fitxes individualitzades per a cadascun dels elements (classificats en les tipologies de patrimoni immoble, moble, documental, immaterial i natural), acompanyades d'una memòria de context. Les fitxes també inclouen fotografies i la seva localització geogràfica s'opera en el marc del sistema cartogràfic de la DIBA. Els inventaris es fan en conveni amb els municipis que ho sol·liciten i els elaboren

professionals o empreses especialitzades, que contracta la Diputació. La major part del finançament va a càrrec de la Diputació; els ajuntaments de municipis de més de mil habitants assumeixen una part del cost (que va del 10 al 40%) en funció del nombre d'habitants. Actualment, el nombre de mapes que s'han fet és de 162 (ja representen més de la meitat dels 311 municipis de la província), i totalitzen més de 36.000 fitxes. En aquest moment està en curs de realització d'una trentena de mapes més, en diferents processos de sol·licitud i tramitació.

Els mapes inclouen la gran diversitat dels vestigis físics i immaterials que formen el patrimoni local, classificats en cinc categories: patrimoni immoble (edificis, conjunts arquitectònics, elements arquitectònics, jaciments arqueològics i obra civil), moble (col·leccions, objectes i elements urbans), documental (fons documentals, fons d'imatges i fons bibliogràfics), immaterial (manifestacions festives, tradicions orals, música i dansa, costumari i tècniques artesanals) i natural (zones d'interès natural i espècimens botànics singulars).

D'entrada, els mapes han d'incloure tots els béns prèviament catalogats o inventariats, estiguin protegits o no. Per tant, no hi poden faltar els béns culturals protegits, siguin béns culturals d'interès nacional (BCIN), béns culturals d'interès local (BCIL) o espais de protecció arqueològica (EPA); els espais naturals protegits; les festes catalogades, així com tots els béns culturals inventariats per la Generalitat (com l'Inventari del Patrimoni Arqueològic de Catalunya, on es recullen els jaciments arqueològics i paleontològics; l'Inventari del Patrimoni Arquitectònic de Catalunya, l'Inventari de Patrimoni Etnològic de Catalunya o l'Inventari de Patrimoni Industrial de Catalunya), sense oblidar tots els elements inclosos als catàlegs urbanístics de béns a protegir dels municipis o instruments similars, si existeixen.

Tots els mapes segueixen una mateixa metodologia, que està establerta en un manual detallat de prescripcions tècniques, amb l'objectiu de garantir la coherència i la

congruència de criteris i continguts de tots els mapes. En primer lloc, consisteix en una recollida documental de dades prèvies (bibliografia, bases de dades públiques, cerca en arxius i museus, informació de l'Ajuntament, etc.), seguida del treball de camp (recollida d'informació oral i visita a tots els elements per elaborar la fitxa, situar-los al plànol i fer-ne fotografies) i del posterior treball de gabinet (introducció de les fitxes a una base de dades en MS Access i elaboració d'una memòria del treball amb un capítol de valoració del patrimoni existent i un altre de recomanacions).

Una vegada completada la base de dades, es publica a internet mitjançant el sistema d'informació geogràfica (SIG) propi de la DIBA, que permet consultar les fitxes, les fotos i la memòria, i situar els elements al mapa. Els mapes tenen dues versions: una pública, que poden consultar els usuaris a la pàgina del web de la DIBA <https://www.diba.cat/web/opc/xep/mapes> i també als webs dels ajuntaments corresponents (i que exclou, per raons de seguretat, les fitxes dels elements mobles i documentals de titularitat privada), i una de restringida, destinada a la gestió municipal, que inclou la totalitat de les fitxes.

D'altra banda, és un instrument obert i flexible, perquè permet a l'OPC de la DIBA fer modificacions o afegir noves fitxes d'elements inventariats, d'ofici o a petició dels ajuntaments. Periòdicament, es fan revisions i actualitzacions globals dels mapes més antics.

En resum, es tracta d'un producte que proporciona als ajuntaments una eina de gestió i de coneixement i que ha de facilitar l'adopció de mesures quant a recerca, difusió i protecció del patrimoni local. Per exemple, el mapa és un punt de partida excel·lent per redactar, ampliar o revisar els instruments de protecció (catàleg de béns a protegir) en el marc del planejament urbanístic, o per impulsar declaracions de protecció (BCIL) dels elements patrimonials. També pot esdevenir la base per elaborar itineraris i rutes i

per a la senyalització i la retolació dels elements singulars visitables (mitjançant plafons informatius).

Els 162 mapes elaborats fins ara (setembre del 2018) representen el 52,1% dels municipis de la demarcació, això és, el 56% del total de la superfície i el 17,1% del total de població. Aquest és un aspecte important, perquè subratlla que la majoria dels ajuntaments atesos són menors de 5.000 habitants. Dels 162 mapes elaborats, 52 corresponen a municipis de menys de 1.000 habitants, 60 a poblacions d'entre 1.000 i 5.000 habitants i 22 a poblacions d'entre 5.000 i 10.000 habitants. Pel que fa a la tipologia dels elements inventariats, de les 36.283 fitxes realitzades, el 69,92% corresponen al patrimoni immoble; el 9,88% al natural; el 8,39%, al moble; el 7,56% a l'immaterial, i, finalment, el 4,25%, pertanyen a l'àmbit documental.

La relació per comarques és la següent:

Anoia - 22 de 33 municipis: 66,6%

Garraf - 4 de 6 municipis: 66,6%

Berguedà - 20 de 31 municipis: 64,5%

Bages - 19 de 30 municipis: 63,3%

Alt Penedès - 16 de 27 municipis: 59,2%

Osona - 28 de 50 municipis: 56%

Vallès Oriental - 18 de 39 municipis: 46,1%

Moianès - 4 de 10 municipis: 40%

Vallès Occidental - 9 de 23 municipis: 39,1%

Maresme - 11 de 30 municipis: 36,6%

Baix Llobregat - 11 de 30 municipis: 36,6%

ELS MAPES DEL PATRIMONI CULTURAL DEL MARESME I DEL VALLÈS ORIENTAL

A diferència d'altres comarques (en sis de les onze, s'ha superat amb escreix la meitat dels municipis), les comarques del Maresme i del Vallès Oriental formen part del grup de comarques que estan per sota del 50% de mapes fets (fig. 1).

Al Maresme s'hi han fet mapes en 11 dels 30 municipis, que suposen el 36,7% del total. Els municipis del Maresme que disposen de Mapa són: Alella, Arenys de Munt, Argentona, Cabrera de Mar, Cabrils, Caldes d'Estrac, el Masnou, Montgat, Premià de Mar, Santa Susanna i Vilassar de Dalt. Val a dir, però, que a la tardor del 2018 està previst lliurar els de Malgrat i Dosrius, per la qual cosa el percentatge pujaria del 36,7% al 43,3%. El 2019 es faran els mapes de Sant Iscle de Vallalta i Tiana. El total de fitxes del Maresme es de 2.803 (un 68,53% de patrimoni immoble; un 8,53% de moble; un 4,57% de documental; un 6,06% d'immaterial, i un 12,31% de natural). El nombre de fitxes de patrimoni immoble és de 1.921, de les quals 278 corresponen a jaciments arqueològics (fig. 2).

nom municipi	m habitat	km2	num fitxes	Immoble	immoble: %	Moble	moble: %	Documental	documental: %	Immaterial	immaterial: %	Natural	natural: %
Alella	9.570	9,59	418	330	78,95%	15	3,59%	19	4,55%	7	1,67%	47	11,24%
Arenys de Munt	8.190	22,05	308	204	66,23%	18	5,84%	13	4,22%	22	7,14%	51	16,56%
Argentona	11.161	25,22	356	236	66,29%	24	6,74%	11	3,09%	16	4,49%	69	19,38%
Cabrera de Mar	4.553	9,50	183	150	82,00%	2	1,00%	1	0,50%	24	13,00%	6	3,50%
Cabrils	6.536	7,09	247	169	68,42%	26	10,53%	11	4,45%	9	3,64%	32	12,96%
Caldes d'Estrac	2.607	0,76	123	81	65,85%	9	7,32%	5	4,07%	24	19,51%	4	3,25%
Masnou	22.536	3,30	297	197	66,33%	51	17,17%	9	3,03%	6	2,02%	34	11,45%
Montgat	10.270	2,83	97	45	46,39%	21	21,65%	8	8,25%	13	13,40%	10	10,31%
Premià de Mar	27.802	1,92	196	133	67,86%	14	7,14%	22	11,22%	13	6,63%	14	7,14%
Santa Susanna	3.251	12,45	160	125	78,13%	4	2,50%	9	5,63%	11	6,88%	11	6,88%
Vilassar de Dalt	8.879	9,08	418	251	60,00%	55	13,00%	20	5,00%	25	6,00%	67	16,00%
TOTALS	115.355	103,79	Total fitxes	Immoble		Moble		Documental		Immaterial		Natural	
TOTALS PROVÍNC	5.511.147	7728,17											
%	0	0,01	2803	1921	68,53%	239	8,53%	128	4,57%	170	6,06%	345	12,31%

Al Vallès Oriental són 18 els municipis amb mapa, dels 39 que hi ha, que representen un 46,1% del total. Els municipis del Vallès Oriental que disposen de mapa són: Aiguafreda, l'Ametlla del Vallès, Bigues i Riells, Caldes de Montbui, Cànoves i Samalús, Figaró - Montmany, Fogars de Montclús, Granollers, Gualba, Martorelles, Montornès del Vallès, la Roca del Vallès, Sant Pere de Vilamajor, Santa Eulàlia de Ronçana, Santa Maria de Martorelles, Tagamanent, Vallromanes i Vilanova del Vallès. L'any 2019, es lliurarà el de Campins. El total de fitxes del Vallès Oriental és de 4.466 (un 69,86% de patrimoni immoble; un 7,05% de moble; un 3,54% de documental; un 7,10% d'immaterial, i un 12,45% de natural). El nombre de fitxes de patrimoni immoble és de 3.120, de les quals 542 corresponen a jaciments arqueològics (fig. 3).

nom municipi	núm habitants	km2	num fitxes	Immoble	immoble: %	Moble	moble: %	Documental	documental: %	Immaterial	immaterial: %	Natural	natural: %
Aiguafreda	2.478	7,96	273	179	66,00%	17	6,00%	13	5,00%	33	12,00%	31	11,00%
Ametlla del Vallès, l'	7.949	14,12	441	324	73,47%	19	4,31%	7	1,59%	11	2,49%	80	18,14%
Bigues i Riells	7.564	28,67	368	254	69,02%	22	5,98%	8	2,17%	46	12,50%	38	10,33%
Caldes de Montbui	17.019	37,92	373	283	75,87%	29	7,77%	5	1,34%	29	7,77%	27	7,24%
Cànoves i Samalús	2.877	28,48	155	112	72,00%	15	10,00%	6	4,00%	10	6,00%	12	8,00%
Figaró - Montmany	1.019	14,70	240	161	67,08%	7	2,92%	6	2,50%	10	4,17%	56	23,33%
Fogars de Montclús	455	40,15	229	152	66,38%	5	2,18%	13	5,68%	28	12,23%	31	13,54%
Granollers	58.940	14,89	411	349	84,91%	18	4,38%	2	0,49%	11	2,68%	31	7,54%
Gualba	1.426	23,24	250	182	72,80%	16	6,40%	3	1,20%	36	14,40%	13	5,20%
Martorelles	4.922	3,61	91	47	51,65%	20	21,98%	8	8,79%	11	12,09%	5	5,49%
Montornès del Vallès	14.516	10,50	157	101	64,33%	18	11,46%	5	3,18%	2	1,27%	31	19,75%
Roca del Vallès, la	10.291	37,10	368	208	56,52%	17	4,62%	18	4,89%	27	7,34%	98	26,63%
Sant Pere de Vilamajor	4.281	34,74	339	212	62,50%	46	13,50%	16	4,70%	22	6,50%	43	12,70%
Santa Eulàlia de Ronçana	6.921	13,99	261	179	69,00%	26	10,00%	19	7,00%	10	4,00%	27	10,00%
Santa Maria de Martorelles	853	4,49	150	86	57,50%	14	9,00%	14	9,00%	20	13,50%	16	11,00%
Tagamanent	282	43,80	134	110	82,09%	13	9,70%	2	1,49%	4	2,99%	5	3,73%
Vallromanes	2.094	10,53	150	120	80,00%	10	6,67%	9	6,00%	4	2,67%	7	4,67%
Vilanova del Vallès	3.774	15,20	76	61	80,26%	3	3,95%	4	5,26%	3	3,95%	5	6,58%
TOTALS	145.183	347,65	Total fitxes	Immoble		Moble		Documental		Immaterial		Natural	
PROVÍNCIA %	5.511.147	7728,17	4466	3120	69,86%	315	7,05%	158	3,54%	317	7,10%	556	12,45%

LES DIFERÈNCIES ENTRE ELS MAPES I LES CARTES ARQUEOLÒGIQUES

Si fem una comparativa amb els jaciments inclosos a les Cartes Arqueològiques de la Generalitat (que manté el Servei d'Arqueologia i Paleontologia de la Direcció General del Patrimoni Cultural del Departament de Cultura), descobrirem que, en general, els

nostres mapes tenen més jaciments (vegeu els gràfics següents; *Invarque* significa *Cartes Arqueològiques*) (fig. 4; fig. 5).

La raó que els mapes de patrimoni tinguin més jaciments respecte a les cartes arqueològiques pot ser que:

- Els mapes inclouen sovint masies enrunades com a jaciment.
- La detecció de nous jaciments, descoberts pel mapa i encara no inclosos a les cartes arqueològiques.

En canvi, un menor nombre de jaciments als mapes pot estar causat per:

- La unificació de jaciments (propers) en un de sol.
- L'existència de nous jaciments inclosos a les cartes arqueològiques amb posterioritat als mapes.
- La classificació, als mapes, com a edificis o com a obra civil, de determinades construccions (i que surten als dos inventaris IPAC de la Generalitat, el de patrimoni arquitectònic i el de patrimoni arqueològic): p. e. un sepulcre romà, una via romana...

També pot haver-hi disparitats entre mapes i cartes en funció de la diferent denominació dels jaciments.

ELS BÉNS ARQUEOLÒGICS MOBLES DELS MAPES DE PATRIMONI CULTURAL DEL MARESME I DEL VALLÈS ORIENTAL

Els Mapes de Patrimoni Cultural no només recullen els jaciments arqueològics com a patrimoni immoble, sinó que també inclouen objectes i col·leccions de béns mobles rellevants, siguin públics o privats, alguns dels quals són de caire arqueològic.

	Total fitxes	Total jaciments	Total bens mobles arqueològics
MARESME	2.803	278	16
VAL·LÈS OR.	4.446	542	29

Els mapes de patrimoni no només recullen, com hem vist, els jaciments arqueològics com una de les tipologies del patrimoni immoble. També pretenen detectar aquells elements i col·leccions de béns mobles rellevants que es troben al municipi, siguin de titularitat pública o privada.

Els béns mobles es divideixen en tres tipologies: els elements urbans, els objectes i les col·leccions. Els elements urbans són aquells béns commemoratius que es troben a l'espai públic, normalment, de titularitat municipal, com monuments, escultures o plaques dedicades a persones o fets; elements ornamentals i artístics; fonts. etc. Els objectes (quan són singulars i rellevants) i les col·leccions (sèries coherents d'objectes) s'inventarien quan tenen un interès patrimonial remarcable per al municipi.

Els mapes no persegueixen inventariar la totalitat dels béns patrimonials mobles en un municipi. No només és absolutament impossible, sinó que, a més, es tracta d'un patrimoni que pot canviar fàcilment d'ubicació i de municipi. D'entrada, és inabastable detectar i fitxar totes les col·leccions privades. En canvi, sí que els mapes es posen com a objectiu fitxar totes aquelles que són de titularitat pública (per exemple, les que es troben en museus). I no només les que es troben al museu o els museus del mateix municipi, en cas d'existir-ne, sinó que també es fitxen aquells béns mobles rellevants o col·leccions que es troben en museus de fora del municipi (com, per exemple, els museus nacionals o els de la capital comarcal). La raó de fer-ho és subministrar a l'Ajuntament informació del patrimoni local, allà on es trobi. I la raó d'inventariar col·leccions privades és també informar l'Ajuntament de la seva existència, per exemple, per organitzar-hi visites o exposicions temporals.

Cal dir que les col·leccions privades només s'inclouen als mapes si ho desitgen els propietaris. En cas contrari, ni s'esmenten. En cas que ho autoritzin –i ho facin per escrit– la fitxa corresponent, per raons òbvies de seguretat, només és visible a la versió íntegra del mapa, a la qual té accés exclusivament l'Ajuntament. La versió pública del mapa, la que tothom pot consultar per internet, no permet, per tant, l'accés a les fitxes del patrimoni moble (i documental) de titularitat privada.

Hem considerat de caràcter arqueològic, en el marc d'aquest treball, aquelles col·leccions que corresponen clarament a aquesta tipologia. En el cas dels objectes, només aquells que tenen una cronologia prou reculada. Volem dir amb això que els nostres mapes tenen com a objectiu molts elements singulars de diferents cronologies, que, òbviament, també són *arqueològics* –com capitells, creus de terme, piques, piques baptismals, lloses sepulcral, sarcòfags..., sobretot medievals–, però que no hem inclòs aquí com a elements arqueològics (fig. 6).

La majoria de les fitxes de béns mobles corresponen a:

- Fons arqueològics en museus o col·leccions, municipals o privats, situats al mateix municipi.
- Fons arqueològics en museus de fora del municipi (Museu d'Arqueologia de Catalunya –MAC–, museu de la capital comarcal, altres museus municipals...). Al Maresme destaquen els museus de Mataró, de Premià de Mar i de Vilassar de Dalt, i al Vallès Oriental, els de Granollers i de Sant Feliu de Codines.
- Objectes singulars de caràcter arqueològic, situats al municipi o en un museu de fora del municipi.

Analitzem ara quines de les fitxes de béns mobles dels mapes del Maresme tenen relació directa amb l'arqueologia.

Els 11 mapes fets al Maresme totalitzen 2.803 fitxes, de les quals un 8,53% són de caràcter moble (239 fitxes). De les 239, 26 són de caràcter arqueològic.

Maresme

Municipi	Total fitxes	Fitxes p. moble	Objectes arqueològics	Col·leccions arqueològiques	Altres col·leccions amb mat. arqueològics	Total	Observacions
Alella	418	15 (3,59%)			Museu Can Magarola Alella	1	Antic museu (tancat)
Arenys de Munt	308	18 (5,84%)			Museu-Arxiu Arenys de M.	1	
Argentona	365	24 (6,74%)				0	
Cabrera de Mar	184	2 (1%)		M. de Mataró		1	Falta la col·lecció arqueològica local
Cabrils	247	26 (10,53%)	Terracota ibèrica	Museu local Museu - A de Vilassar de Dalt M. Premià Mar M. de Mataró		5	La terracota fou donada a l'Aj. i es conserva a l'arxiu
Caldes d'Estrac	123	9 (7,32%)				0	
El Masnou	297	51 (17,17%)			Museu Nàutica Masnou	1	
Montgat	97	21 (21,65%)		Fons Municipal d'Arqueologia		1	Està a la biblioteca
Premià de Mar	196	14 (7,14%)			Museu Estampació Premià de M.	1	
Santa Susanna	160	4 (2,50%)				0	
Vilassar de Dalt	418	55 (13%)	Diari d'Excavació Memòria d'Excavació	Museu-Arxiu de Vilassar de Dalt M. Premià Mar MAC		5	
TOTAL	2803	239 (8,53%)				16	

Corresponen als tipus següents:

- Hi ha tres fitxes de col·leccions específicament arqueològiques corresponents a col·leccions locals municipals. Una correspon a un museu (Museu Arxiu de Vilassar de Dalt) i les altres dues a col·leccions (Museu de Cabrils i Fons Municipal

d'Arqueologia de Montgat, exposat parcialment a la biblioteca). Caldria afegir aquí el dipòsit arqueològic (municipal) de Cabrera de Mar.

- Hi ha sis fitxes de col·leccions específicament arqueològiques però que es troben fora dels municipis respectius. Dues corresponen al Museu de Mataró, amb fitxes dedicades a fons procedents de Cabrera de Mar i de Cabriels. Dues més corresponen al Museu d'Estampació Tèxtil de Premià de Mar, que conserva fons de Cabriels i Vilassar de Dalt. Una altra fitxa està dedicada al fons procedent de Cabriels que hostatja el Museu Arxiu de Vilassar de Dalt. Finalment, també hi ha una fitxa sobre el fons arqueològic de Vilassar de Dalt que conserva el Museu d'Arqueologia de Catalunya.
- Hi ha quatre fitxes de col·lecció del museu local (que inclouen tots els fons del museu en general), però que inclouen fons arqueològics importants. Es tracta del Museu-arxiu d'Arenys de Munt; del Museu de la Nàutica del Masnou, i del Museu d'Estampació Tèxtil de Premià de Mar. Cal afegir-hi el fons de l'antic Museu de Can Magarola d'Alella, actualment tancat.
- D'objectes singulars només n'hi ha un, de caràcter estrictament arqueològic. Es tracta d'un fragment de terracota ibèrica que es conserva a l'Arxiu Municipal de Cabriels.
- També s'han fitxat dos documents d'interès arqueològic al mapa de Vilassar de Dalt: un diari d'excavació i una memòria d'excavació originals, manuscrits, d'antigues excavacions fetes a les necròpolis del terme per aficionats locals, de notable interès històric i científic. El primer es conserva a l'IEC, a Barcelona. I el segon, al Museu d'Estampació Tèxtil de Premià de Mar.

Es dona la circumstància que tots els elements mobles arqueològics fitxats al Maresme són de titularitat pública.

A continuació, analitzarem quines de les fitxes de béns mobles dels mapes del Vallès Oriental tenen relació directa amb l'arqueologia.

Els 18 mapes fets al Vallès Oriental totalitzen 4.466 fitxes, de les quals un 7,08% són de caràcter mòble (315 fitxes). De les 315, 29 són de caràcter arqueològic.

Vallès Oriental

Municipi	Total fitxes	Fitxes p. mòble	Objectes arqueològics	Col·leccions arqueològiques	Altres col·leccions amb mat. arqueològics	Total	Observacions
Aiguafreda	273	17 (6%)		Col. Sala Paleontologia E. Grimalt de Centelles Col. Museu Torre Balldovina Museu Episcopal de Vic		3	La col·lecció del Museu Torre Balldovina (Santa Coloma de Gramenet) és de caràcter geològic i paleontològic
Ametlla del Vallès, l'	441	19 (4,31%)		Museu S. Feliu Codines Museu de Granollers		2	
Bigues i Riells	368	22 (5,98%)		Col. local (can Maspons) Museu Sant Feliu Codines Museu de Granollers	Col. Sant Miquel del Fai	4	A Sant Feliu també mat. paleontològics
Caldes de Montbui	373	29 (7,77%)		Museu Thermalia de Caldes de M.		1	
Cànoves i Samalús	155	15 (10%)	Moneda ibèrica (Museu de Granollers)			1	Correspon al Tresor de Cànoves (41 monedes desaparegudes)
El Figaró - Montmany	240	7 (2,92%)				0	
Fogars de Montclús	229	5 (2,18%)		Museu de Granollers		1	
Granollers	411	18 (4,38%)			Museu de Granollers	1	
Gualba	250	16 (6,40%)				0	
Martorelles	91	20 (21,98%)				0	
Montornès del Vallès	171	18 (11,46%)	Terminus Augustalis	Col·lecció local (arxiu) Museu de Granollers Museu Montmeló MAC		5	
Roca del Vallès, la	368	17 (4,62%)		Museu T. Balvey Cardedeu		1	Només una sageta de coure
Sant Pere	339	46				0	

de Vilamajor		(13,50%)					
Santa Eulàlia de Ronçana	261	26 (10%)	Mil·liari can Vendrell (MAC)	Col. privada masia can Maspons Col. privada masia Can Tabac		3	
Santa Maria de Martorelles	150	14 (9%)		Museu de Granollers MHC MAC Col. privada a Mollet del Vallès		4	Les 4 col·leccions corresponen a mat. arqueològics del poblat ibèric de Castellruf
Tagamanent	171	13 (9,70%)	Estela de la Calma o Sitja del Llop	Col. privada (del Montcau)		2	
Vallromanes	150	10 (6,67%)		Col·lecció arqueològica que es troba a l'arxiu		1	Dipòsit (prospeccions) pendent de transferir al Servei d'Arqueologia
Vilanova del Vallès	76	3 (3,95%)				0	
TOTAL	4.446	315 (7,08%)				29	

Corresponen als tipus següents:

- Hi ha quatre fitxes de col·leccions específicament arqueològiques corresponents a col·leccions locals municipals. Només una correspon a un museu (Museu Thermalia de Caldes de Montbui). Dues més corresponen a col·leccions locals (la de Bigues i Riells, dipositada a Can Maspons, en mans d'una fundació pública, i la de Montornès del Vallès, gestionada per l'Arxiu Municipal). Hi ha una quarta col·lecció que hauria de ser temporal: correspon a uns materials procedents d'unes prospeccions efectuades el 1991 i que des de llavors es troben a l'Arxiu Municipal de Vallromanes, i que estan pendents de ser transferits al Servei d'Arqueologia de la Generalitat.
- Hi ha setze fitxes de col·leccions específicament arqueològiques però que es troben fora dels municipis respectius. Quinze són de titularitat pública (si més no, es tracta de quinze museus, i hi inclouem l'Episcopal de Vic) i una de titularitat

privada. Cinc corresponen al Museu de Granollers, amb fitxes dedicades a fons procedents de l'Ametlla del Vallès, Bigues i Riells, Fogars de Montclús, Montornès del Vallès i Santa Maria de Martorelles. Dos més corresponen al Museu Municipal de Can Xifreda, de Sant Feliu de Codines, que hostatja fons dels municipis de l'Ametlla del Vallès i Bigues i Riells. Una altra fitxa està dedicada al fons procedent d'Aiguafreda que conserva el Museu Episcopal de Vic. La col·lecció paleontològica E. Grimalt de Centelles i el Museu Torre Balldovina de Santa Coloma de Gramenet també conserven fons paleontològics d'Aiguafreda. Hi ha dues fitxes més amb fons del Museu d'Arqueologia de Catalunya (MAC) que corresponen als municipis de Santa Maria de Martorelles i de Montornès del Vallès. Aquest darrer municipi també té materials al Museu de Montmeló. El Museu Tomàs Balvey de Cardedeu conserva una sageta de coure de la Roca del Vallès. I l'Ajuntament de Santa Maria de Martorelles consigna fons arqueològics dipositats al Museu d'Arqueologia de Catalunya. Fins aquí els museus. La col·lecció privada és a Mollet del Vallès (amb materials arqueològics procedents de Santa Maria de Martorelles).

- També s'han consignat tres col·leccions particulars de caràcter arqueològic, corresponents als mateixos termes municipals: es troben en dues masies de Santa Eulàlia de Ronçana i a una de Tagamanent.
- Hi ha una fitxa de col·lecció d'un museu local (que inclouen tots els fons del museu en general) i que inclou fons arqueològics importants. Es tracta del mateix Museu de Granollers.
- També hi ha el cas de la Col·lecció de Sant Miquel del Fai, que és en bona part arqueològica.
- D'objectes singulars, de caràcter estrictament arqueològic, n'hi ha quatre, com ara veurem. Es tracta d'elements emblemàtics, molt coneguts i de gran rellevància científica. En primer lloc, tenim el *Terminus Augustalis* de Montornès del Vallès, que l'ajuntament acaba de museïtzar en un equipament públic. També s'ha fitxat al mapa de Santa Eulàlia de Ronçana el mil·liari romà can Vendrell, que s'exposa al

Museu d'Arqueologia de Catalunya. El mapa de Tagamanent també ha inclòs la coneguda estela de la Calma o Sitja del Llop, que amb posterioritat a la publicació del mapa va ser traslladada i instal·lada al municipi de Montseny. Finalment, el mapa de Cànoves i Samalús inclou com a objecte una moneda ibèrica de Lauro que conserva el Museu de Granollers. El fitxatge d'aquesta simple moneda és rellevant perquè representa el conegut tresor de Cànoves, que tenia 41 monedes ibèriques, la majoria de les quals, però, van desaparèixer en mans de particulars.

Com hem vist, tots els materials mobles arqueològics fitxats al Vallès Oriental són de titularitat pública excepte cinc (les quatre masies esmentades i el fons del Museu Episcopal de Vic).

BIBLIOGRAFIA

A. V.: Mapes del Patrimoni Cultural. Corresponents als diferents municipis i a diferents autors, en diversos anys. Oficina de Patrimoni Cultural de la Diputació de Barcelona.
<https://www.diba.cat/web/opc/xep/mapes>

BOSCH DE DORIA, M.; MONTLLÓ BALART, J. (2008): Inventari del patrimoni arqueològic del Parc Serralada Litoral. Consorci Parc Serralada Litoral, Museu de Granollers, Mataró, inèdit.

REYES, T. (2012). "Els Mapes de Patrimoni Cultural, una eina per conèixer el patrimoni local a la xarxa". Dins: D. A. *Patrimoni, història local i didàctica. Homenatge a Jaume Codina. Actes de les VI Jornades del Patrimoni del Baix Llobregat*, Sant Feliu de Llobregat: Consell Comarcal del Baix Llobregat i Edicions del Llobregat, 2012, 480-493.

Figures

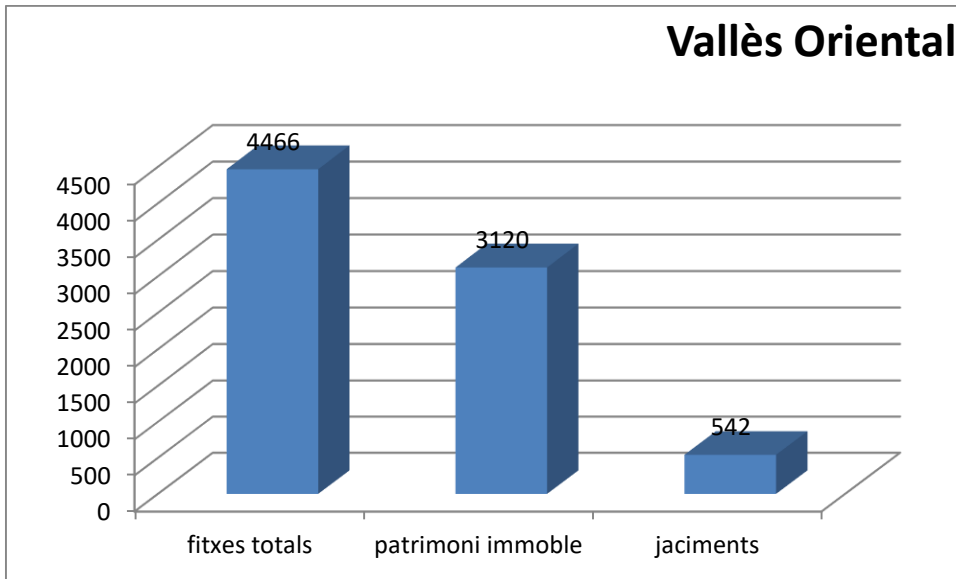

Fig. 4 Jaciments arqueològics del Vallès Oriental

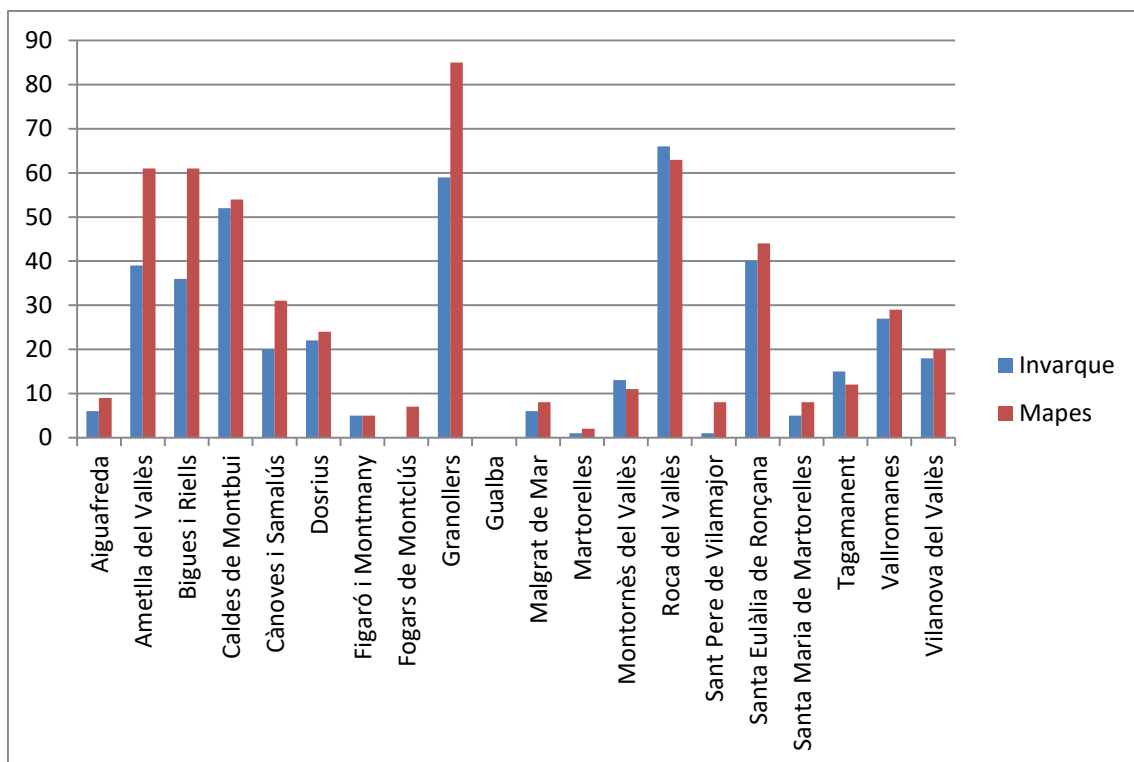

Fig. 5 Jaciments arqueològics del Maresme

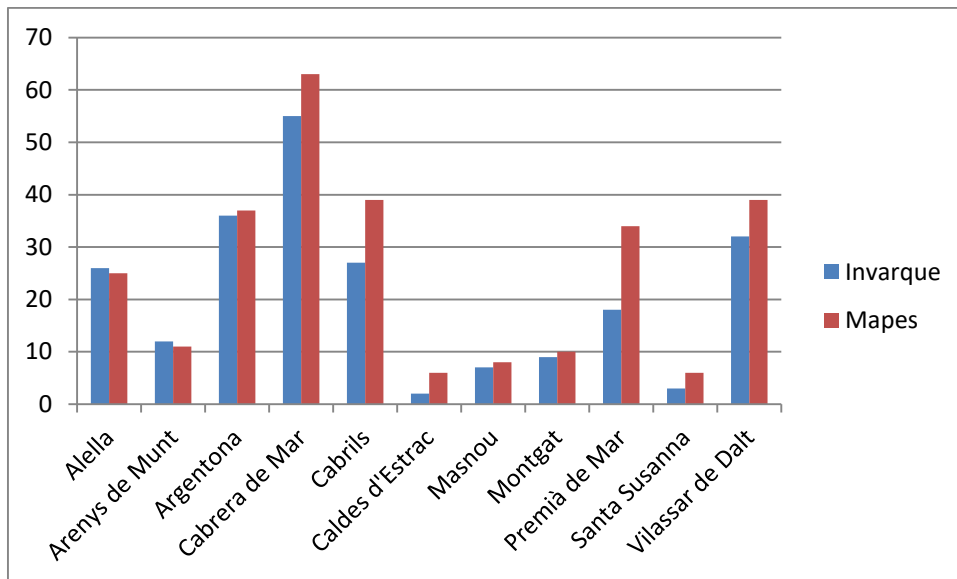

Fig. 6

Tres fotos en jpg presentades a part. Proposem presentar-les en format làmina en una sola pàgina, amb un sol peu de text.

Proposta de peu:

Exemples d'objectes singulars de caràcter arqueològic del Vallès Oriental inclosos als Mapes de Patrimoni Cultural. A dalt, a l'esquerra, el *Terminus Augustalis* de Montornès del Vallès (foto 1) (Núm. inv. 20311. Museu d'Arqueologia de Catalunya-Barcelona). A dalt, a la dreta, el mil·liari romà de can Vendrell de Santa Eulàlia de Ronçana (Museu d'Arqueologia de Catalunya-Barcelona) (foto2). A baix, estela megalítica de la Calma o Sitja del Llop (Tagamanent; actualment exposada al municipi de Montseny) (Foto del web "ambotes" Entrada de 5.3.2014) (foto3).